

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)
23 Maiu st. v.
4 Iuniu st. n.

Ese in fie-care duminica.
Redacțiunea în
Közép-utca nr. 395.

Nr. 21.

ANUL XVIII.
1882.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl.; pe $\frac{1}{4}$,
de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România 2 galbeni.

Elmira.

— Roman original. —

(Urmare.)

Deosebit în dureri sufletești stringea inima ascultătorilor; ier în caractere redică generositatea cu rară frumseță.

Severin găsi, că nu avea cărți străine, deci i aduse mai multe opuri, căci Elmira cu neoașa ei românească, vorbiă și nemțesca învățaților.

În cântecele lui Heine ceti adânc impresiunată, cu o umbră pe frunte, și apăsându-și brațele pe pept.

Selbătecia lor, amarul în disprețul lumesc predat de ea, înspăimântă pe Severin, cât i trase cartea cu vorbele:

— Am păcătuit, aste nenorocite strofe sânt pentru inimi arse, ier nu pentru dta!

— Dar ele imi plac, sensul lor mi se lipeșce! —
— răspunse cu schintei în ochi.

— Dșoră! deie ceriul se nu le iubeșci, cine o face ș-a perdut idealitatea. Cu credința în bucați, iș numără anii după amăgirile întelnite.

Cartea remase la el, dar în ziua următoare avu alta, de care nu se mai despărți.

* * *

Țimpul eră încă rece, une ori posomorit, dar uscat și potrivit de preumblări scurte. Dna Scurtescu iși iubiă casnicia, însă la o și senină nu renunță a se amestecă între trecătorii stradei principale, ce chioriau cu dor după întâii herolđi ai primăverei.

Băgase sēmă, că și Elmira nu eră ca obicinuită, deci socoti, că aerul și puțină distragere nu-i va strică. Doriă și feta se mērgă... se mērgă departe, doră la marginea pământului. Așă eră de doiōsă, așă doritōre, că invidiă paserea pentru aripi, și bōrele pentru iuțimea lor.

Dar ce ajută dorințele? E lege: omul din pământ se fie pironit de pământ, pân' s'a preface însuș pământ...

Misterul naturei desvġliseraze calde, vġntulețe desmerdau, și câte un fir alb mângăiă obrazii. Frġmetul prōspet și caosul pistriț fu și Elmirei distragere, până nu observă cum din o grupă de juni, unul se desfăcū, luând direcțiunea spre ele.

Īl recunoscū, și cu tōlă intențiunea a spune mamei se întōrcă, tăcū, căci ce alt pretest putea da, ca numai un caprițiu copilesc? Merse mai iute, fugiă de pașul ce grăbiă.

Dar Severin le ajunse.

Salutarea i fu mai tristă ca alta dată, el mai pe-truns ca ori când. Le spuse, că de eră ora cuviincioasă, ġnsuș s'ar fi infățișat pentru a le conduce la promenadă.

Elmira murmură ceva, ier mama adause, că chiar pornesc îndērpt.

— Atunci se-mi concedeti a ve insoți? — întrebă el intins.

Dna Scurtescu iș plecā capul, drept invoire.

De aci în colo vorbiră puțin, căci plecând toți la ascunderea sōrelui, pasagiul se strimtori fōrte. Elmira încă ingreună cumva, prin tăcerea neintreruptă ce păstră.

Ajunși acasă, el deschise ușa, dând apoi mamei mâna spre a o putē oferā și fetei. Ar fi refusat'o ea, de găsiă modru. Așă i-o intinse, și el primind'o fără afectiune, i lăsă un bilet, îndepărtându-se inmediat cu salutare grăbită.

Elmira remase înmărmurită cu fatala hărtie, făgăduind a o aruncā necelită focului. Petrecū ca o crimă minutele, până fu singurā cu arđetōrele șire, ce ar fi sfġrticat ori jertfit tăciunilor la primire, dar acum o robirā cu virtute magică.

Luptă mult cu sine; dorința al deschide invinse. Ea ceti:

„Te iubesc Elmira, și tu vrei se me încungiuri. Gāndeșce! tōte încercările sânt deșerte; cu aceea ce hrānesc in mine, te voi urmări cât trăiesc. Aibi milă Elmira — cu mine, și cu tine!“

Ciudatul cuprins i năpădi niște suspine, precum năpădeșce vġntul furtunos munți murmuroși pe fața oceanului.

Capriciul, righiditatea și nsinctul iubirii, porniră resboi.

Crescuse făr' a auđi cuvġntul „amor“, dar invġtând a iubi de o potrivă omenimea intrġgă. Āntăiul bārbat ce-o impresiunā, i scāpase viața. Eră fericit atunci, portā raiul în pept; acum perduse raiul; in ușa iadului cerea milă dela ea: pentru el și pentru ea!

— Īl iubesc! il iubesc! — repetā ca in aluțiaiune, și eră probabil, că tot așă rostiă: „Īl uresc! il uresc!“ astfel i se sgudui rațiunea.

Oh! aceste prime șire de amor, cum ard și mistuesc sânta linișce a nevinovăției? Ce pġtră de probă sânt ele pentru o fġtă tinġră, necunoscută cu focurile jocătōre ale inimei?

Elmira petrecū nōptea așă, cum șciū numai cei crescuți sub pāvaza mamei, și cari smġncinați se pomenesc trași la taine. I veni tot, ca un vis cumplit. Portā gāndul a se descoperi mamei, cu mărturisire.

Dar ce avea se spună, și ce se mărturisġscă?

Aste palpitate vehemente, aste ofări fără voie, ori lacrimile ce-i reveniau la recetirea biletului?

Și ce ar fi din asta bună mamă, au nu că ea îl încurajase la aste?

Tăcu dară; tăcu contra datorinței fieșci!

Îș resbună însă acest păcat, feta portă greu tăcerea, încungiurând pe Severin până la o serbare, ce întruni mai mulți oșpeți la ei. Ore cine aminti de un vals, Elmira se puse la pian, și junele părechi nu se imbiară a aderă Terpsichorei.

Cu Severin schimbase cuvinte scurte, între martori. Ocupată fiind, nici că mai putea gândi cu ce regret petrece el, cu ființe străine sufletului său.

Dar societatea își are legile ei. Și el avea pre mult tact, pentru a greși contra lor. Altcum zăcea în firea lui o mândră predominare, nu trădă nimic. Ca apele tăcute reoglindă când și când melancolie, urmărind degetele fugace pe clapele instrumentului.

Piesa de joc sfârși, cu acorde pline și apăsate. Tasilo se aședă a preludă.

O fantasmă de Liszt își înșiră tonurile, ca o tempestă durduital norilor. Din o delirare în regiunea mai înaltă, sări acompaniând adâncul bariton a lui Severin, ce cântă „Dorința” lui Alecsandri.

Fără patimă i era cântul, dar cu simț și neîntrecută căldură. Deosebit în cuvintele din urmă, în care poetul a pus în gura junelui rugarea: „a nu respinge al meu amor”. Tragedia înmișcă în așa grad, cât pentru toți se perdă gestul îndreptat Elmirei, cu o rază din ochii lui visionari.

Dar unul pricepă vibrarea cântului, și asta rază aprofundată în ochii fetei.

Eră Tasilo.

Cu o inspirațiune vine propuse îndată societății, a eși în curtea curată, unde ici colca înmugurisc câte un arbore.

Disolvați în grupe mici discutau o logodnă, întemplată între un june academic și o jună avută.

Glume și picanterii nu lipsiră.

— E un vulpoi mirele, — susținură unii.

— E seducțiune pe fetă, — reflectară alții.

— Dar voia ei o face „Domnă studentă”, — dise Tasilo în ris.

— Atunci în ambele cazuri învinovătesc părinții, — adause o matronă. Copiii ades cer nebunii, nu e bine a le face placul ori când.

Întrebat fiind și Severin, își desfășură părerea: că diferența avereii nu este pedecă în căsătoria a doi tineri, ce se iubesc. Sătoria însă de datorința ori cărui bărbat, aș câștigă subsistența, apoi nevastă. E un grad de stimă pentru el, și pentru femeia bogată ori seracă, și o bună temelie pentru viitor!

Vorbind, cercă privirea Elmirei, spre a se convinge dela înțeles. Nu era îndoielă, un loc de cinste i dădă în destinul său.

Cu umbrelul ușor aduse Elmira albumul, cu portretele părechi logodite. Fieșce-care le însoți de un comentariu glumeț, însă ea desveli aripele spiritului cu o naivă observare, ce în originalitatea sa era tocmai ca fulgerul ce ne surprinde din semn.

Albumul remase la ea, căci Severin i aretă colțul unei epistole.

I-ar fi aruncat-o acum, pôte cu niște isbueniri mândre, de nu erau martori, ce ușor esplicau scena altcum. Prin o măhnită privire, i dădă să înțelgă, că-i causase supărare.

O ardea încă ea un cerc aprins, când că
acum o împinse fără milă de ne-
ispită.

În tăcerea micii chilii, la lampă și-
rele lui, de asta-dată line, iubitoare și-
ang-

Nici tulburată, nici silită a lacrimă stătă îndoișată, ea la prevestirea unei minuni.

Eră ore resăritul intern, fericirea ce aduce palpitate și neastâmpăr, până veți pe cineva? Când descoperă farmeci și podobe, pentru a fi lângă o persoană dorită?

Dșora Marta i spuse așa. Dar Elmira nu putea să răspundă, ori să le constateze. Simțiă numai blânda apropiere a unor mișcări dulci, necunoscute; și totuș calde și fericitoare.

Se întrebă și despre ele, de erau nepericuloșe ori chiar veninoșe? Se retrăgea atunci, se retrăgea neștiind că numai din țesetura paingenuului se pôte retrage omul, nici odată însă din a ursitei!

Găsindu-le dară curate și nevătemătoare, se dădă lor cu suflet îmbogățit de încântări.

Și eră forte fericită!

Asemenea fericiri visionare numeșce omenimea procopsită: fericiri copileșci. Trufașă și orbită, uită, că chiar fericirile copileșci sânt adevărate; ele nu au un mâne, ori poimâne, sânt vecinice și neperitoare în noianul pătimos, ce te aruncă în toate părțile.

Trufia le ride, invidia le ignoreză nepricepând nesfârșita lor productivitate, cu care se renasc continuu.

Sub fericirea lor, Elmira nu scobori în frase și sentimentelități scârbôșe. Făloșia-i virginală interdișe lui Severin, chiar ori ce alta scriere seu declarare.

Cu chipul ei încă copileșce îl uimi hotărîrea, fiind deplin convins, că o va și ține. Erău deja mai multe luni, de când recunoscă în ea temelia unor principii așa statornice, instinctul datorințelor atât de profund, cât trebuî să se supună cu ascultare.

Dar la toate aste, prin minunată istețime găsi mijloce a-i vorbi indirect, de simțimintele sale. O iubiă, și iubirea e invențioșă!

Și nu esistă nimic mai drăgălaș decât acel limbajiu cu care un suflet electrisat știe vorbi despre iluziile și speranțele sale, chiar în cerenri de persoane reci și solemnele.

Așa cetind vre-o alusie, întințându-i o musicalie de escutat, alegea pe cea mai potrivită stării sale; ori cetind din autori români seu străini vre-o alusie amorôșă, ântâi înfigea o căutătură spre ea, apoi cetia mai departe.

Ea luă fisionomie aspră, alta dată roșia aretând eu degetașul spre carte.

Nu pronunțase mai mult cuvântul „amor”, sta țintuit de făgaduielă, întocmai ca și cavalerii timpurilor vechi.

Totuș tragedia atențiunilor sale, întimpinate de o deschisă prietenie a fetei, porni a înghimpă o ființă, ce ori când i urmăria ca un nor, jalus de sôrele ce înveseliă inima lor.

Eră Tasilo Petrarski.

Adevărat! înainte a tuturor treceau acești doi juni de amici, în realitate erau numai pe jumătate.

Studiara la olaltă încă de atunci, când marele proprietar Petrarski descoperi în fiul unui preot din satele sale române, un cap inteligent, și o rivnă la studiare, cum nu mai găsise în tot trecutul său. Deci îl luă la sine, învrednicindu-l a fi consociu vlăstariului seu aristocratic.

Iscusitul părinte ghici avantajul unei asemenea cunoștințe, căci băietul seu ca idol al mamei bolnăvitoșe, eră peste măsură resfătat și aplecat la nimicuri.

La ântaia audire de Severin, sfredelit de înfocare se opuse cu mare nedumerire. Nu-i trebuia consociu, nu spion care să-i controleze pașurile. Făcâ front părintelui seu, și eșiă învingător de nu-l slătuiă mama a se supune.

Crăsnind ascuțiții dinți ascultă, curmând pofta a renouă atacul.

Din cruda copilărie fuseră dară nedespărțiți, și neuniți.

Onestitatea lui Severin se întristă de cerbicioșia lui Tasilo, cu care da de rușine ori ce propus bun. Aderă pe capete deșertelor plăceri, în care îl atrase timpuriu o spuză de tondale ori vampiri, ce bătând cu anii școlile, rămân caliciți și fără pâne în coturile orașelor mari.

La academie începură din un îndemn și din o înțelegere esteriură, ce seducea pe mulți luându-o ca prielente. Trebuia cineva să-i cunoască, apoi să defineze legătura lor.

Unul trăia studiilor sale; altul sburdă plăcerilor îmbătătoare.

Pentru ele fu Tasilo proclamat de leu al junimei; și nu eră mic ast triumf. Chioria cu cōda ochiului spre a găsi tulburarea invidiei la Severin, chioria și se resfoia ca pânul la sōre.

Dar consociul seu, nici pe departe nu eră atins de vanitāți. Astfel impunșetura o simți numai Tasilo, allānd cā Severin eră prețuit de fruntea colegilor, ce nu uitara cā moralitatea serveșce nu numai femeii, ci chiar și bărbatului ca decor.

Jiguit până în rerunchi se aliți Tasilo de o mulțime de lingușitori, ce șciau să-l premărășcă pentru darnicia lui aristocratică.

Numeră, ca Severin, 24 ani, avea un esterior parte mai tinēr, parte mai bōtrān. Avea obrazul strebătut de roșetā fină, dar din colțul gurei se brezdau niște creșuri urite, abiā ascunse de blonda barbă ce portā. Figura eră uscăciōsă, cam îngustă pentru înălțimea ei, dar se înfrumșetia de înmlădieri desevēșite.

Plăcerile sociale și darnicia părinților, i dejosira studiarea la o trebă de lucș. Nu eră cerc în care să fie lipsit vr'o aventură ce nu i s'ar fi putut atribui.

Legă cu entusiasm ori ce relațiuni, ce făcea foc și vāpaie, dar le și părășia fōrte iute. Natura mercurială i cāștigă cunoșcințe cu frunză și ierbă, adi adora, māne trecea nepāsator. Sānt avea numai iubirea mamei sale, ce laltale simțiminte se contopiau în avēnturi amorōse, și jurāmintele cālcate.

Ce mirare dară, cā o junēta ferbēnda ca vinul nou, o junelā cu bani și privilejiuri, sē nu poticnēșcă acūși, acūși?

Cādea ilăcaul în curse, ca paserea în laț. Se poticienā rēu, dar Severin desconsiderānd ori ce pedeci, îl scotea. I se aruncā la grumaz pocāindu-se, făgăduia îndreptare.

Cāt ținea însă făgăduiela?

Până schimbā toaleta, și încarnia după colțul alței strade...

Elmira cunoșcea pe Tasilo mai de mult, așā cum cunoșcea pe toți: fār a-ș da sēmă despre ei. În casa lor āncā fu de vre-o cāteva ori, iēr după ce înșocișe pe Severin, deveni ōspe mai des.

Portarea i erā cuviincioșă, fumuri aristocrate nu întrebunțā în familia invēțătorului. Vorbia romāneșce, și nu se sfiā a spune iubirea astei limbi, ce invēțase în copilărie.

De o vreme se retrāgea Tasilo din galantele lui conveniri, asistānd cu drag la lecțiunile musicale ale Elmirei, cāte odatā îndreptāndu-i erorile, sēu esecutānd ēnsuș o horā de munte cu improvisāri populare, șciind, cā sūnt ascultate...

Fēta cu braț visare, da icōna c
lubiā musica
licā resunā cāntul

i pleope lāsate ca în
și feciorii curate.

tu ei ca o harpă eo-
tra riului și ori ce to

al armoniei. Musica i aducea gândiri subline, simțiri delirende; patimi line ce încălđesc fār' a aprinde...

Tasilo admirase în mai multe rēnduri în mijlocul astor armonii răpitōre, flōrea junētei ei. Și admirarea la el, erā ceva rar.

Dar ea numai la măiestrōsele lui producțiuni, scōboria în lumea internā ce iș crease. Tācea cāntul, pe-rea și espresia blāndeței.

O fārmecā musica, legā pāmēntul cu ceriu, pe om cu Dđeu. Dar fārmecul trecea cu musica, cum trece feeria cu đorile.

Revenia iērāș în ținuta-i asprā, infrēnānd limba lui ori cānd socotiā a grāi și ei una din galantele frase, ce gemeau în lexiconul seu.

III.

În misera locuință ce da cu ferestile în strada întunecatā din dosul bisericeii, un bētrān gārbovit muncia a reparā niște orolōge, până ce femeia sa ciupelind pene privia în jale, la fēta slabā și îngālbinitā din coltul ferestei, ce cosā o pānzăturā udā de lacrimile ei. Rāzimat de pāretele din prēmā, un bărbat urmāria grābitele ei chinuri.

— E destul, me omori Marto! — đise el agitat de durere. Nu mai plānge, aruncā urgia pe mine, ce în neinārginitā iubire legai sōrtea și viūtorul teu, de nenorocita mea ursitā!

Ea iși clātina capul, lacrimile în șirōie i oprirā continuarea lucrului.

— Marto! — esclamā el sdrobot, — de m'ai iubit cāndva: cruțā-te! nu lucrā cu ultima schinteie a vieții. Sperēzā! mai am sānge în vēni, nebuunta nu a gustat crierii mei; oh! așteptā, rabdā... de fericiri vei fi pārtāșe... Dđeule! de nu iți eșiam în cale cu dragostea mea, astāđi pote nu munciai cu acul pentru bani, ci ca ānger și stāpānā erai fala unei familii serace. însă mulțāmitē...

Cu tristā imputare se uitā la el, đicēnd:

— Tu darā cređi, cā plānsul meu e pentru cā aștept făptuirea făgăduielor tale? Au pentru munca a cāștigā pāne, mie și bētrānilor părinți? Nu ți-am spus de đeci de ori în anii cunoșcinței nōstre, cā lucrul mi-a fost singura māngāiere, cānd clevetirile se aruncau pe mine cu huliri și necinstiri?

— Sē te hulēșcă pe tine; pe tine ānger ori femeia! — roști el cu bārbie tremurāndā.

— Pe mine, simpla fētā de jos, ce ai instruat și invēțat, ca redicatā la iubirea ta sē fiu deplin fericitā!

— Orbi, nārođi ce sūnt, de ce te nepācuiesc darā pe tine? Mi-ai fost dragā, imi ești și acun; dela asta credință nu me desbate putere omenēșcă. Marto! — đise el prindēndu-i māna, nu tu ești vina, cā sōrtea te nāscū unor părinți sēraci; precum nici eu care fār a sui āntāia trēptā de funcționar, iți espusei în schimbul amorului, un viūtor făcāntātor. Sūnt bētrān acun, necazuri au dat capului meu minte. Nu junele ce luā chimere drept adevēruri, ci bărbatul te rōgā: uitā ticāloșile ce ți se aruncā. Dđeu nu ne-a părăsi nici pe noi!...

Dar superāri a șterge, și lacrima a svēntā, nu e ușor.

Isbuti numai puțin a o linișci, șcica și el cā bieta fințā îndurā peste mēsurā mult.

Dejosiri, vātēmāri, șicane picau ca săgeți otrāvite pe ea, lovind și bărbatul ce o đise prin iubirea sa. El ēnsuș voinic și impunētor de respect, nu mai șcica cum sē o apere, contra unei societāți întregi ce porni resboi.

Fēta erā de mamā romānā, de tatā sērb, de por-

tare bună. Afară luat amorul ei cătră Dărănescu, dușman nu putea găsi greșelă la ea.

Dar cine mai judecă asta, când ș-a pus în cap să defaime pe cineva? Și ier cine trage la răspundere, pe călcătorul de onoare? Pe despoitorul ultimei podobe a unui sêrac?

— Vai nime!

Femei de blândetă și bărbați de spirit scutură defectele altora, ca să innalțe calitățile lor. Fără scrupul calcă sublimul simțiment, numit : umanitate... generositate!...

Să trăești în lume, să te bucuri de falnicul sbor al vulturului, dar să nu desprețuești vermele ce se târăie pe cărarea umedă, căci apari însu-ți ca o omidă...

Omenimea e corôna creațiunii, de când pe dênșă o făcù Ddeu, el nu mai face nimic... Dar prețul i se vedește numai atunci, când îmbrățișeză pe tot ênsul zidit de acea mână, ce primește scări și flóre... califea și suman!...

Dărănescu a căutat mult în cercul prietenilor după un suflet, care cu vorbă bună să deie și ocrotire miresei sale. Dar precum în o florărie nu este locul unei mărăcine, într'o sêrbătore cînste unui cersitor, așa nici pentru ea nu se gă-i nime... nime...

Unde îl primiră pe el cu intimitate, pe ea o îngropară cu batjocuri. Unde i stringeau lui mâinile, ei răpiau numele onest...

Ori unde găsi pentru el amici; pentru ea dușmani. El pré sus, ea pré jos, asta i răspundeau fără sfielă.

Aunci în țermul desnădejdei, avù inspirarea a merge la familia Scurtescu, ca una ce în moralitate putea ori când să se mesure cu cele mai cînștite.

Dșora Marta eră trecută, ori pré cóptă pentru anisorii Elmirei, și pré tineră pentru a mamei. Totuș espunênd Dărănescu trista stare a fetei, dna Scurtescu prinse milă luându-o sub îngirirea ei.

Nu eră antăia pe care scăpă asta sdravênă femeie, din osênda gurilor rele. Multe orfane i mulțamiau o feciorie nepêtată, și o vrednicie de laudă.

Cu familia Scurtescu eră Marta de aci în colo. Se alătură și Dărănescu, ier Severin șciă a le găsi urmele.

Flori cu flori, juneță cu juneță, au nu sînt aste părechii ce se întănesc cu drag? Ce visuri au aste vremuri, ce ilusii delicioșe și bogate?

Și eră vëră... odorurile dulci, amorul legă cununi pe frunți tinere. De câte ori la eșirea lunii, la steluța ce scapêtă din sferi în sferi, nu se întănesc ochii, și nu saltă inimile în un dor?

Vêra e juneță, și juneță poesie...

Pentru Elmira fu asta vëră, asta juneță și asta poesie de mare însêmnetate. Ênsaș pricepea strămătarea internă, fiind : când falnică ca o regină, când smerită ca o femeie.

Dispoșițiile sufletești i se desvolară repede, luând o statornicie caracteristică. Contactul cu alții i lărgi orizontul încercării, ier tenacea-i atențiune o împinse la o judecată mai precoce, de cum ar fi ajuns în alte împregiurări.

Cunoșcutii o numiau : întelêptă, Marta o numia mărğăritar, ier Severin o desmerdă ca ânger curat.

Cătră cunoșcuti eră de o căldurôsă atențiune, cătră Marta o mângăiere dulce, ier cătră Severin de aceea nedefinată prietenie, ce trăiește neschimbată până la môrte.

Din fericirea ei o sguduî vestea, că fiind spre toamnă, Severin plecă pe ferii.

(Va urmă.)

Emilia Lungú.

T e - a i d u s !

Te-ai dus! Simț că din mine s'a deslipit ceva,
Cum de pe ceru-albastru se deslipește-o stea,
Și cum ea lasă 'n urmă-i o rază strălucită,
Într'o adâncă nópte, pe bolta nesfirșită,
Așă tu lași pe urmă-ți, în sinu-mi ardêtor,
O dulce amintire într'un noian de dor.

Te-ai dus și tot în giuru-mi îmi spune : Nu mai este!...

De eră scris în cartea destinelor, aceste
Dușmane ôrbe-a celor ce pörtă 'n peptul lor
O lume de dorințe, un suflet iubitor,
Să te iubesc vai! fără să te cunosc, departe
De tine, unul de-altul ne-avênd în lume parte :
De ce-ai venit, o clipă vederea sê-mi desmîerd,
Când tot în clipa-aceea eră ca să te pierd?
Dar înteleg! oh, sôrtei nu-i ajungea durerea
Din sinu-mi, și gelôsă fiind de mângăierea,
Ce-amoru-mi pentru tine ades' îmi procură,
A vrut să pot aievia o clip' a admiră
În chipu-ți idealu-mi : amorul, fericirea,
Ca 'n urmă și mai mare sê-mi vèd nenorocirea.

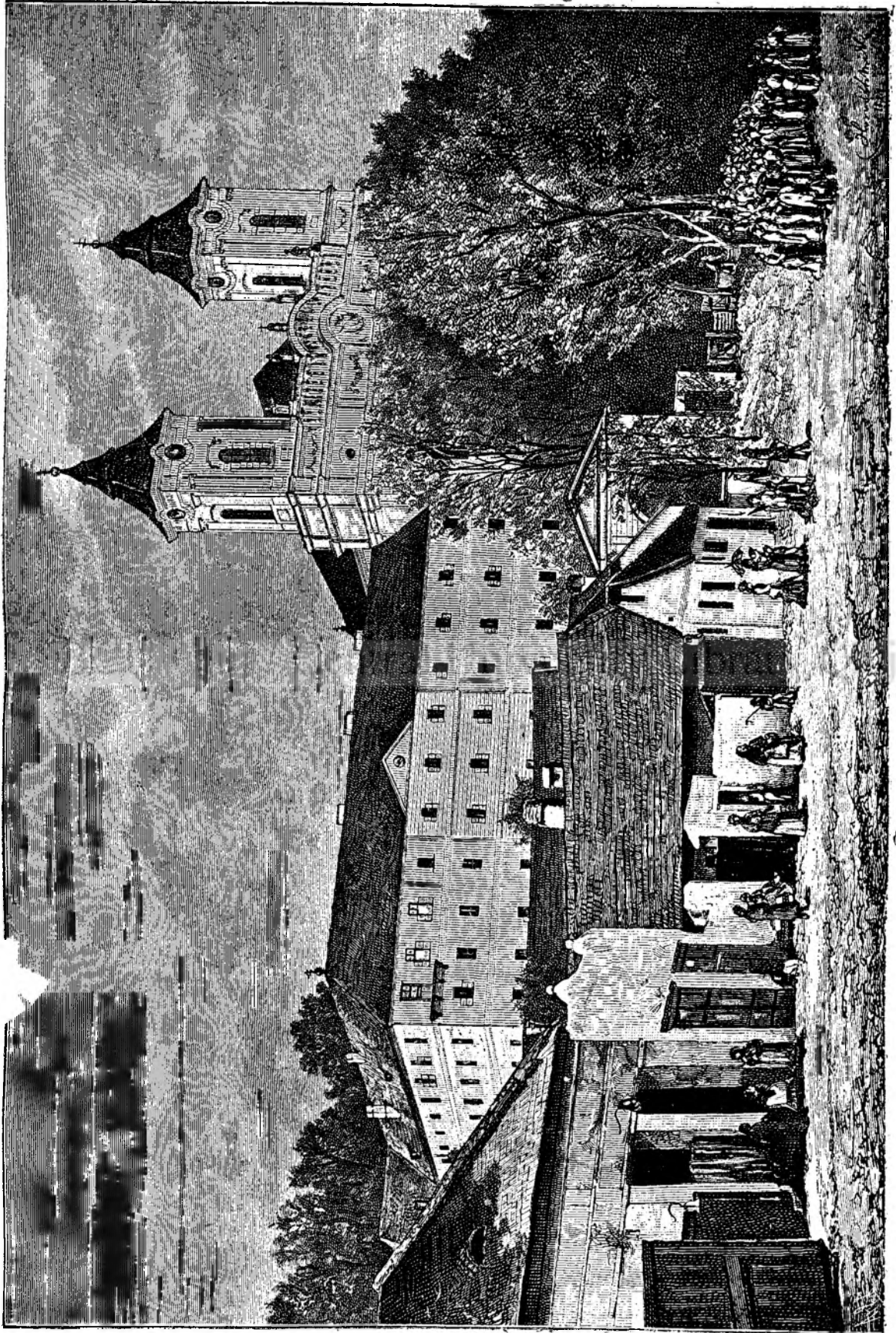
Remas în urmă-ți singur, cu doru-mi nesfirșit,
Vèd astădi, dulce ânger, ce-odor neprețuit
Cu-a ta plecare, sôrtea cea crudă îmi răpește.
Oh, svênturatu mi suflet tu șciî cât te iubește!
Și dèc' a mele buze, pâlite de lung dor,
Nu ț-au șoptit nimica, nici un cuvênt d'amor,
În scurtele momente trecute lângă tine,
E că iubirea sântă pe care-o port în mine
Să se mărturisescă nu se 'njosește 'n veci
Prin graiul omenirei clădit din vorbe seci.
Dar ochii-ți, cari 'n inimi ori cât de-adânci s'afundă,
Cu rađa lor curată putut-au să pëtrundă
Misterul care zace ascuns în peptul meu :
Altarul de iubire 'nnălțat numelui teu.

Poți tu 'nțelege ôre, cât e de mare dorul?
Cu care își așteptă cei ce iubesc, odorul?
Dèc' ai cuprinde 'n minte-ți nemărginirea chiar.
Ca să cuprinđi tu doru-mi te vei cercă 'nsedar.
Întôrce-te, vis dulce, părut aievia mie,
Cu tine 'n nóptea vieții-mi și điva mea să vie;
Căci ori unde s'arêtă gingașul chip al teu,
Împrășcie vii rađe de viêtă 'n giurul seu,
Și tot ce este veșted, atunci întineresc,
Tot ce e trist, suride; amar, se îndulcește :
De-aceea ș-al meu suflet prin tine 'ntinerit,
Dar ca un jalnic pustnic ađi trist și amărit,
Te-așteptă, l'arêtarea-ți să mai zimbêscă ier
Și 'n ochii-ți dulci să 'nece al traiul amar.
Revino dar, revino, a fericirii mele
Imagine 'ntrupată cu chip și glas din stele,
Și pentru cel ce cade p'a vieții cale grea,
Fii umbra și recôrea ce-l pot reinviă!

București.

Iuliu I. Rosca.*

* Un nou colaborator al nostru, cunoscut deja în literatura română din mai multe scrieri, poezi și prosă, publicate unele și în volume separate. A mai scris și două drame : „Feta dela Cozia” și „Alesandru Lăpușnen”, cea din urmă reprezentată cu succes în teatrul național din București. Red.

Maria-Radna.

Novele de N. Ganea. *

Sub acest titlu a apărut sînt acum vre-o doi ani cea mai mare colecție de romane românești, și tot sub acest titlu dl Ilie Trăilă face în anul 19 a. c. al „Familiei“ o dare de seamă asupra acestei colecțiuni.

Dările de seamă făcute asupra lucrărilor literare date de curînd publicității au mai ales scopul de a îndemna publicul să citească ori să nu citească noua carte, asupra căreia s'a făcut darea de seamă. Ceea ce noi numim critică, de cele mai multe ori nu este decît întemeierea unei aprecieri literare, care trebuie să rezulte destul de lămurit din ori-și-ce dare de seamă, căci pentru cei mai mulți dintre cetitorii dării de seamă un singur lucru e important: decă e să-și cumpere cartea și să o citească ori nu. Acest lucru nu rezultă destul de lămurit din darea de seamă a dlui Trăilă.

Fără îndoieală dsa nu va fi voind să pună la îndoieală, că novelele lui N. Ganea sînt o carte, pe care tinerimea noastră și mai ales cea din Ardeal, Țera Ungurească și Bănat e bine să o citească; însă dsa nu exprimă acesta părere, ba plîcă din niște premise, care pe mulți dintre cetitori ar pute să-i ducă la concluzia, că e cel puțin de prisos a mai ceti și novelele, după ce au cetit odată darea de seamă făcută asupra lor.

Înainte de toate dsa ține:

„Novela, — ca să corespundă scopului și să aibă o valoare ôre-și-care, — trebuie să țintescă la o convingere morală, pentru care autorul voiește să-l câștige pe cetitor: novela trebuie să cuprindă o învățatură“.

În urmă dsa ține:

„Ei — dar dl Ganea scrie romane fără de a urmări vre-un scop învederat...“

Concluzia ar fi dar, că novelele scrise de dl Ganea nu pot „să corespundă scopului și să aibă o valoare ôre-și-care“.

Acăsta concluzie e falsă, pentru că cea dintâi dintre premise e greșită.

Scopul poeziei, decă s'ar pute vorbi de scop în poezie, ar fi de a produce o emoție, emoția ce l'a făcut pe poet să scrie. Tendința, în romanele întocmai ca în ori-și-care alt gen de poezie, este un defect, de ôre ce ea se pune în potrivă celei mai de căpetenie cerințe de fond a poeziei, adevărul estetic, care cere, ca nu una să ne dică gura și alta să ne fie în minte. Singură poezia didactică poate să urmărească scopuri străine de firea poeziei și „trebuie să cuprindă o învățatură“, dar tocmai de aceea mulți dintre estetici stau la îndoieală, decă poate ori nu să fie vorba de o „poezie“ didactică.

Novela nu e însă, ca fabula ori parabola, un gen de poezie didactică, și așa lipsa de tendință nu este un defect, ci o calitate a romanelor lui Ganea.

Întrebarea e, decă aceste romane sînt ori nu interesante și decă produce ori nu o emoție mai mult ori mai puțin înfăcătore?

Nimeni nu are dreptul de a pune la îndoieală, că dl Trăilă a cetit cu mulțumire aceste romane, dintre care unele au fost gustate chiar și de publicul german, pentru care niște figuri ca „Santa“ ori „Andrei Floria Curcanul“ nu pot să aibă farmecul, pe care-l au pentru noi. Însă dsa a avut și ôre-care nemulțumiri în timpul cetirii și ne face împărțire mai ales despre aceste.

Ceea ce l'a jignit pe dl Trăilă, e cu deosebire limba romanelor.

* Anunțăm cu plăcere, că dl Ioan Slavici a intrat în șirul colaboratorilor noștri. Dsa începe prin acăsta anti-critică, promițându-ne și o romane.

Atât de mare e acăsta supărare, încât îl face să generalizeze cestiunea și să-și îndrepteze critica contra întregii mișcări literare din Țeră“.

„Dl Manliu, — ține dsa, — în cartea sa „Curs de literatură“ citează pe dl Ganea, Slavici și Negruzzi ca pe romaniști de muștră“.

„Așa dară dl Ganea, de ale cărui romane vom vorbi, ocupă locul de frunte“.

„Societatea „Junimea“ anunță mereu de un timp încôce romanele dlui Ganea între „publicațiile“ sale; Academia română a ales pe dl Ganea membru corespondent al său, ieră d. Maiorescu și N. Xenopol laudă putere scrierile dlui Ganea — în privința limbii — românești. Avem prin urmare a face cu o carte de valoare recunoscută și cu un factor însemnat în literatură (!)“

Semnul de exclamație e pus de dl Trăilă, și acest semn, pus aici, nu poate să aibă decă înțelesul, că o carte ca cea scrisă de Ganea numai într'o lume zăpăcită poate să treacă drept o „carte de valoare“, și toți cei ce-l socotesc pe Ganea drept „un factor însemnat în literatură“, toți, dela N. Xenopol, până la Academie, sînt porniți pe o cale greșită.

Fără îndoieală dar, semnul de exclamație e pus cam în pripă, și nu se va supăra nimeni, decă voi ține, că un român din Arad, din Lugoj ori din Oradea-mare nu pră e competent de a se rosti asupra limbii romanelor lui Ganea. Limba acăsta nu e limba poporului, nici limbă de mahala ori jargon moldovenesc, cum ține dl Trăilă, ci limba claselor culte din România: nu pră pot dar să se pronunțe asupra ei decă aceia, care fac parte din aceste clase. Căci — vorba cu țera gheboșilor: în materie de limbă deprinderea este cel mai hotărîtor element, și din aceea, că dlui Trăilă nu-i place limba romanelor lui Ganea, nu urmază neapărat, că Ganea scrie rîu, ci s'ar pute trage și concluzia, că dl Trăilă e deprins a ceti cărți scrise în o altă limbă, poate mai rea, și a vorbi cu ômeni, care vorbesc rîu românește, mai rîu decă dsa, care scrie bine. Limba lui Maiorescu, alui Odobescu ori alui Creangă pot să placă ori-și-cui, de ôre-ce Maiorescu scrie într'un fel de limbă literară română, Odobescu combină limba poporului cu a cronicarilor, ieră Creangă scrie în limba poporului așa, cum o găsim pretotindeni: acea însă, ce Creangă e pentru limba poporului, e Ganea pentru limba claselor culte din România. Și fără îndoieală acăsta limbă are și ea drepturile ei, și-ar fi bine să recunoșcem odată cu toți aceste drepturi.

Noi nu șcim ce înțelege dl Trăilă sub „un cuvînt românesc“, socotim însă, că „românesc“ e cuvîntul, pe care-l înțeleg și întrebunțază foarte mulți români și care nu poate să fie înlocuit prin altul tot atât de bine înțeles și tot atât de des întrebunțat. Astfel noi avem trei cuvinte, care exprimă aprôpe aceeași noțiune: „surugi“, „vizitiu“ și „mănațiu“. „Vizitiu“ îl supără pe dl Trăilă; i-o fi plîcînd mai mult „surugi“ și încă mai mult „mănațiu“. Însă cuvîntul „mănațiu“, pe care-l găsim în o poezie alui Văcărescu, nu mai e astăzi întrebunțat de nimeni, e dar un „archaismu“. Ieră „vizitiu“ nu e „surugi“ și „surugi“ nu e „vizitiu“. Vizitiul pîrtă mînuși și pîlîrie înaltă, el este „mănațiu de paradă“. Ieră surugiul pîrtă haine de plîieș și pîlîrie cu panglici, el e „mănațiu de călătorie“. Nu are dar să ține boerul din România vizitiu în loc de surugi, nici surugi în loc de vizitiu, pentru că el are și vizitiu și surugi.

Tot așa e și cu un alt cuvînt, care-l supără pe dl Trăilă. „Ferede“ va să ține o baie rece, ieră „baie“ una caldă. Încetul cu încetul însă cuvîntul baie se aplică și la băile reci, ceea ce de sigur nu este un

câștig, ci o pierdere pentru limba noastră. Căci chiar țeranul dela Șiria, în fundul Țării Ungurești, dice „e cald ca 'n baie” și numește baia rece „un ferdeu”.

Tot așa e și cu cuvântul „heleşteu”, care de asemenea îl supără pe dl Trăilă. „Heleşteu” e lacul, în care se prăsește peșcii, ieră „pescărie” e piața, unde se vinde pește ori locul, unde se ține peșcele prins. Adevărat „pescărie” nu e „heleşteu” și „heleşteu” nu e „pescărie”.

Și așa e cu toate cuvintele străine, pe care le-am primit alături de altele mai românești în limba noastră: ele sunt niște mijloace, care înlesnesc vorbirea scurtă și cu toate acestea clară și precisă, pentru că exprimă fie-care o parte hotărâtă din sfera noțiunii generale. Avem țarină; câmp, ogor, mirișce, pământuri, holdă, lan și dulău, avem pădure, codru, dumbravă, crâng, spiniș și tufiș; avem lucru, muncă, clacă, robotă și lucrare; avem vâlnic, cătrintă, opreg, folă, pestelcă, surț și cârpă. Ceea ce a făcut poporul, fac și clasele culte din România, și-o fac cu același drept, întemeiați pe același legi nestrămutate ale formării limbilor. De aceea vom găsi în limba vorbită de aceste clase alături de cuvinte de origine romanică, altele de origine „străină” ori cuvinte luate din deosebite limbi străine întrebuințate pentru exprimarea deosebitelor părți din sfera aceleiași noțiuni. Multe din aceste cuvinte pot să le pară unora dintre românii din Ardeal ori din Țera Ungurească cu totul străine: n'au decât să scrie și ei și să le înlocuiască cu altele tot atât de răspândite și tot atât de precise în înțelesul lor, dar mai românești.

Nu poate însă un scriitor să întrebuințeze cuvinte neîntrebuințate de aceia, la care se adresează. Scriem pentru ca să fim înțeleși; alegem dar cuvintele, care pot să producă în mintea cititorilor idea noastră. Este o mare greșelă de a pretinde, ca autorii să-și facă limba: ei trebuie să scrie cât se poate de bine în limba cercului mai îngust ori mai larg, la care se adresează. Gane a scris în limba claselor culte din România, și aceste clase ele înseși spun, că a scris foarte bine: acesta e, cred eu, un cuvânt destul de puternic spre a recomanda tinerimei noastre din așa numitele țări supuse coronei sfântului Ștefan citirea novelor lui Gane. Căci e bine, ca ei să cunoască și să-și însușescă această limbă. O cere interesul unității noastre literare.

O șcim cu toții, că direcția culturii noastre moderne porcede din Ardeal: la Blaș s'au stabilit principiile generale, pe care se întemeiază întreaga viață modernă a poporului român: la Blaș s'au ivit ideile, care azi ne stăpânesc, și din Blaș au fost propagate aceste idei. Însă ele nu pot să fie aplicate decât în statul român; numai statul român poate să fie purtătorul culturii noastre naționale. Aici, unde toate atârnă de români, și numai aici se vor pute realiza cu timpul ideile, care ne stăpânesc pe toți. Și-ar fi din partea românilor din alte țări o presupuție de „voi să mai dee și de ani înainte direcția înaintării noastre mai ales în ceea ce privește limba, căci ei trăiesc în niște țări, unde sunt siliți a vorbi și a scrie mult în limbi străine. Apoi sunt legi firești, ca 'n toate lucrurile, și 'n dezvoltarea unei limbi. Românii din România își formază potrivit cu nevoile vieții lor publice și private și potrivit mai ales cu înjurările, la care a fost și e supusă țera lor, o limbă curentă și nu vor primi nici odată în locul acestei limbi vre-o alta, făcută de frații lor, cari au alte nevoi și sunt supuși la alte înjurări. Trebuie dar ca aceștia să primescă pe cea din România; ori nu vom ajunge nici odată să vorbim și scriem în aceeași limbă. Rămâne numai ca și românii din alte țări să scrie mult și să producă lucrări literare de va-

lăre, pentru ca să străbată cu limba lor în țără și să-și dee prin această parte lor de material pentru limba noastră literară, o limbă, care va fi vorbită și înțeleasă de toți cărturarii români, care însă nu s'a format încă.

Novelile lui N. Gane sunt un însemnat pas spre formarea acestei limbi și în același timp un încă mai însemnat progres față cu novelile lui Costache Negruzzi ori cu ale lui A. Odobescu, care este unul din cei mai eminenti literați ai noștri, însă numai în rîndul al doilea novelist. E dar de dorit, ca tinerii noștri și mai ales domnișorele noastre să citească novelile lui Gane și să știe, că 'n limba acestor romane se vorbește românește prin saloanele din Iași și București. Și pot să fie încredințate „duzile” noastre, că n'are să le pară nici odată rău și că, citind aceste romane, mulțumirea va covârși supărările, despre care dl Trăilă le face împărțire în darea sa de seamă.

Ioan Slavici.

Descântece din Bucovina.

IV.

De spaimă.

venit omul mare
Dela pădurea mare,
Om peros
Și spărios,
Cu mânele pérose
Și cu picioarele pérose,
Cu ochii înholbați,
Cu dinți mari și colțați,
Cu obrazul mare,
Cu căutatura întiorălor,
Și-a venit asupra nopții
Când N. a fost supărat,
Bolnav și înferbentat,
Și-a venit prin nevoie
Pe N. să-l spăimânte,
Țilele să-i scurte,
Viața să-i ciunte.
Dar eu l-am întrebat
Și i-am cuvântat:
— Omule aici ce-ai căutat?
„— Ia am venit și eu
La N. la omul meu,
Să-i strîng vinele,
Să-i sug sângele,
Să-i scurtez țilele;
Să-i mânânc inima,
Să-i scurtez viața:
Prin spăimântare,
Prin înferbentare,
Prin supărare
Și prin hola mare,
Prin nevoie
Și prin mânânc.
Să-l fac să bolăscă,
Mult să nu trăiescă!
„— Omule uricios
Și spărios!
Tu de nu me-i ascultă,
Pe N. de nu le-i lăsa
Și de nu te-i depărtă
Din sfiriul nasului,
Din pelița obrazului.

Din tóte mǎdularile,
 Din tóte încheieturile,
 Cu mǎtura te-oiu mǎturǎ
 Și cu grebla te-oiu greblǎ.
 Pe mare te-oiu aruncǎ.
 Peste 99 de mǎr,
 Peste 99 de țeri,
 Sǎ te duci sǎ te topești,
 Și sǎ mi te rostopești,
 Sǎ remǎi ca spuma pe mare.
 Ca apa pe sare,
 Ca róua la sóre,
 Ca un fir de mac uscat
 În patru despicat . . .
 Du-te 'n mijlocul mǎrii,
 C'acolo-i un cǎțel negru,
 Aceluia sǎ-i strîngi vinele,
 Sǎ-i sugi sângele,
 Sǎ-i scurtezi țilele,
 Sǎ-i mǎnânci ínima,
 Sǎ-i scurtezi vițea,
 Sǎ-l faci sǎ boléscǎ,
 Mult sǎ nu trǎieascǎ!
 N. sǎ remǎe curat
 Luminat,
 Ca Dumnețeu ce l'a dat.
 Dela mine descântecul,
 Dela Dumnețeu lécul!

N o t e.

Descântecul acesta, dupǎ cum mi-a spus descântătórea, o țigancǎ nǎscutǎ în Transilvania, dar venitǎ de micǎ în Bucovina și staționatǎ în Suceva, este bun de spaimǎ, de necaz și când se ie omul mult pe gânduri și nu póte dormi tótǎ nóptea.

Omul mare, péros și spǎrios, despre care vorbește descântecul acesta, nu póte sǎ fie altul, decât aceeași ființǎ mitologicǎ, adeca: Borza, Buza și Bonza din descânțele precedente, pentru cǎ el are aceeași fápturǎ uricóasă și aplecǎri reutǎcióse.

S. FI. Marian.

Despre unele minerale combustibile.

— Studiu geologic-technologic. —

IV.

Torfa séu turfa.

În tóte locurile, unde se pot adunǎ dupǎ forma și starea suprafeței pǎmântului ape státătóre (lacuri, bǎșinuri, bǎlți), se aratǎ în scurt timp o variatǎ vegetațiune de plante báltóse, cari vegetale — pierđendu-și funcțiunile vițare — pregǎtesc de nou creșcerea plantelor asemenea. Vegetațiunea mórtǎ se desface sub ínfluința aerului și a apei, dǎ în putreditiune, ca a cǎrei rezultat dispare din ce în ce structura plantelor lângǎ eliberarea acidului carbonic (CO_2) și a gasului báltos (chem. methylhydrogen = CH_4); colórea plantelor devine prin creșcerea carboniului tot mai închisǎ și cu acésta creșce fǎrǎ índoielǎ și consistența (desimea) lor. Productul acestei desfaceri séu descompuneri e torfa, acǎrei naturǎ și formǎ chemicǎ se decide de specia putregǎióselor plante báltóse și de durata procesului operațiunii.

E probabil, cǎ la grǎmǎditura, la formarea stratelelor de torfǎ, cari posed o grosime de 10, 20, ba și de 80 metri, se recere un șir de ani; cǎci de și turba „creșce” destul de rapid, totuși numai pǎtura de mai

sus ínaintéază, numai acésta creșce necurmat, liferǎnd o torfǎ brunǎ, deschisǎ și fórté destrinsǎ séu fǎrmicóasă. Ca sǎ devinǎ torfa mai condensatǎ, ca sǎ priméscǎ o colóre brunǎ închisǎ séu negrǎ, trebuie sǎ remǎnǎ în locul primitiv mai multe sute de ani sub propria sa apésare.

Deci torfa e un agregat al remǎșitelor plantare, compus din pǎrți séu mai destrinse, séu condensate, cari remǎșite sânt aici de regulǎ fórté ușor de recunoscut. În starea uscatǎ torfa e mai ușórá, decât apa, suge însé apa ca și o sponghiǎ. Arde cu o flacǎrǎ mai mult séu mai puțin deschisǎ și cu un fum fórté tare, desvóltǎnd un miros neplǎcut, și lǎsǎnd ínapoi o cǎtǎțime însémnatǎ de cenușe.

Torfa cuprinde în fine mai puțin carboniu și fórté multǎ cenușe și bitumeu, adeca o substanțǎ cu un miros puturos, ce se forméază pururea sub apǎ lângǎ prezența carboniului și a idrogeniului. Ea, torfa, posede dupǎ structurǎ și dupǎ plantele, din cari e compusǎ, fórté multe numiri.

Este d. e. 1) torfa cǎtrǎnósǎ, acǎrei massǎ e mai de tot omogenǎ, ierǎ structura sa e mai mult séu mai puțin compactǎ și are un lustru ca de cǎrǎ.

2) Pǎmânt turfós, are în starea uscatǎ o fránturǎ țérínósǎ, pe care abiǎ se pot vedé unele urme ale remǎșitelor de plante. Starea țérínósǎ purcede parte dela considerabilele pǎrți neorganice, parte însé e rezultatul putreditiunii absolute.

3) Torfa foiósǎ, a cǎrei structurǎ e pǎturósǎ.

4) Torfa de rǎdécini, cu o massǎ mai mult putregǎiósǎ, e însé o complicațiune de rǎdécini și crengi áncǎ cunoscutóre.

5) Torfa ierbósǎ, e cea mai ușórá și mai destrinsǎ specie de torfǎ, are o structurǎ fibrósǎ și o colóre deschisǎ. Forméază de regulǎ pǎtura superiórá a stratarilor mai gróse de turbǎ.

Dupǎ scóterea, cǎștigarea torfei din stratele formate se distinge:

1) Torfa sǎpatǎ séu tǎiatǎ, care se scóte nemijlocit din bǎlți, și adeca cu sǎpi, astfel, cǎ bucǎțile de forma cǎrǎmidei se scobesc giur ímpregiur rectunghiular și apoi se taie orisontal.

2) Torfa aruncatǎ: se scóte din astfel de bǎlți papforme, a cǎror calitǎți nu conced a se tǎiǎ cu sapa; și ca sǎ se póta acesta aduce în forma cǎrǎmíđii, se frǎméntǎ bine dupǎ cuviinciósa concentrare și apoi se íntrebuínțéază cu massa resultatǎ áșǎ, ca la facerea cǎrǎmíđilor.

3) Torfa tescuitǎ: se preparǎ mai vértos din massele destrinse ale formațiunii mai tinere; tema principalǎ a procedurii e aici: concentrarea masei destrinse, spre care scop se íntrebuínțéază varii mașini.

Bǎlți íntinse de torfǎ sânt în Anglia, Irlandia; în provincele nordice și centrale ale Franciei, în Germania sudicǎ, în Bavaria, în Württemberg, în Hollandia, în Austria de sus și de jos, în Salzburg, în Ungaria (pe cǎmpia dintre Oradea-mare și Debrețin) etc.

Valórea torfei ca material de ars depinde dela modul pregătirii sale și dela cuprinsul de cenușe și apǎ. Torfa tescuitǎ e fǎrǎ índoielǎ mai bunǎ, decât cea tǎiatǎ, de órece prin tescuire se eliberéază massa primitivǎ de astfel de corpuri, cari ímpedecǎ mai mult séu puțin gradul arsului. Cuprinsul de cenușe și de apǎ are o ínfluințǎ destul de însémnatǎ asupra valorii torfei: cu cât e mai mare acest cuprins al numitelor corpuri, cu atát mai tare se ímpedecǎ arderea, cu atát mai nefolosítóre devine torfa.

*

Acum, dupǎ ce cunóșcem mai de aprópe numitele corpuri arđivere, nu va fi superfluu a vorbi ceva și despre însémnátatea lor numai ca materiale de ars.

Vom fini deci cu unele generale considerațiuni aruncate asupra valorii materialelor respective!

Desvoltarea căldurei artificioase nu e altă ce, decât o aparițiune purcăsă din arsura materiilor, adeca din amestecătura chimică a elementelor acelora cu oxigen. Însă precum compozițiunea, agregatiunea și alte calități ale numitelor corpuri combustibile alterează foarte frapant dela olaltă, tocmai așa vedem și fenomenele arsurei în cele mai alterate forme, și prin urmare vedem cele mai abătătoare rezultate ale desvoltării de căldură. Materiile solide deard cu totul altfel, decât gasurile seu mestecăturile gasoforme ale aceloraș materii, și abaterile sunt într'o măsură destul de mare gradate, după aceea, după cum e oxigenul la arsură absolut necesar într'o cătățime mai mică seu mai mare, după cum se întâmplă arderea mai iute seu mai mereu.

După esența arsurei este de însămnat, că și corpurile foarte ușor arđivere trebuie mai nainte aduse în starea arderii, adeca le trebuie dat ocasiune spre începerea respectivului proces chimic. Îndată după ce s'a aprins materialul de ars, cursul mai departe al arderii se continuă de procesul arderii însuș, când influințază așa spre părțilele corpului combustibil, spre desfacearea lor și spre eliberarea părților volatile, ca și asupra ținerii aerului atmosferic în continuata vibrare, și în modul acesta le aședă pe toate aceste în starea procesului arderii corespundătoare. Între împregiurările favorabile se înmulțește mișcarea valurilor de ether* și prin aceea crește gradul dearderei și cu el se înălță și activitatea căldurei și a lucirei seu a luminei.

Activitatea căldurii se arată mai vârtos în aceea, că deșteptă în materie aceea singuintă : a simplifică seu cel puțin a schimbă — corespundător temperaturii — gruparea atomilor și așa a introduce procesul chimic. Este faptă constatată, că încă în urmarea înfierbentării corpurilor combustibile se desface gruparea atomică fără ca să se polă vedă adevărata ardere; această aparițiune se numește destilare uscată. Sub destilațiunea uscată se prefac părțile constitutive ale materiei combustibile în amestecuri gasoforme seu fluide, și numai atunci se aprind, când s'a înălțat la acel grad căldura purcăsă după stregrupare : la care grad posed aceste materii cea mai mare capacitate a se imbină cu oxigenul aerului atmosferic.

Astfel ne putem esplică și aceea, că înaintea arderii se împlinește în totdeuna destilarea uscată și că acest proces așa la început, ca și la fine foarte variabil, astfel, precum e calitatea respectivelor materii; prin urmare spre a cunoște mai bine aceste fenomene, e necesar a cunoște structura internă, compozițiunea chimică a respectivelor materiale combustibile.

Tote acele corpuri arđivere, cari se numesc în tehnologie „materiale de ars“, sunt descendenții unei materii organice primitive, adeca a lemnului fibrin; prin urmare toate trebuie să posedă asemenea părți constitutive și trebuie să cauzeze abaterile calitative de o parte proporțiunea părților constitutive, de altă parte amestecurile străine, care se alătură la ele.

S'a dis mai sus, că corpurile combustibile constau esențial din carboniu, idrogen și oxigen. Decă se înfierbentă aceste într'un timp mai îndelungat, apoi partea cea mai mare a idrogenului și a oxigenului se eliberază de o parte prin imbinarea lor la olaltă, de altă parte însă prin împreunarea lor cu puțin carboniu, re-

* Causa fenomenelor de ardere e cuprinsă în mișcarea vibrătoare a eterului și a părțilelelor foarte mici ale unui corp, adeca în vibrarea atomilor. Sub eter se înțelege un fluid foarte fin, elastic și expansiv, care e supus legilor constantei, ieră nu celor ale gravitațiunii, și care se întinde în înfinitul spaciul al lumii și între părțilelele cele mai mici ale corpurilor.

lăsând un corp bogat de carboniu, care nu e altă ce, decât cărbune.

Acosta desfacere se înainteză așa prin căldura artificioasă, ca și cea naturală; apoi și prin căldura soarelui, prin apăsarea mare și prin căldura purcăsă din putreditiune, adeca din procesul natural al materiilor. încă se pregătește decompunerea de sus caracterisată. Căldura artificioasă funcționează fără îndoielă mai tare; căci acesta se pôte după plac gradă. Căldura naturală influințază foarte mereu; pe lângă aceea totuș au purces prin influința acestei călduri diferitele specii de cărbuni mineralici și se formeză și acum în nenumerare locuri acea massă, care am numit-o mai sus torfă.

Materia primitivă a acestor corpuri a fost îngropată în ape, în mări, în lacuri, a fost adeca sub influința umedelei, a oxigenului, a apăsării și a căldurii, pierdându-și astfel din ce în ce părțile sale volatile, prin ce apoi s'au rezultat produse mai bogate seu mai sêrace în carboniu, după cum a fost adeca specia și durata descompunerii.

Idrogenul și oxigenul sunt în materialele combustibile seu în acea proporțiune, în care sunt și în apă, și atunci se numește acea : apă chemicalmente legată, seu însă e idrogenul după înțelesul de sus în preponderanță și acesta abundență de idrogen e aceea, care desvoltă — pe lângă carboniu — căldură, până când apa impededă cu ocasiunea destilării sale unele cătățimi de căldură. Torfa seu turba cuprinde în sine multă apă, afară de aceea se află în trinsa sulphur (pu-ciôsă), fosfor și foarte multă cenușe. Cărbunele de pământ și de petră au un cuprins mai mare de nitrogeniu, însă cuprinde mai puțină apă și cenușe. Tote aceste corpuri nu ajută nimic spre nutrirea arsurei, ba din contră : decă sunt în ore-care abundență, atunci efectul arderii seu se strimțorește, seu se și numicește de tot.

Din punctul de vedere al consistenței putem dice, că cele mai destrinse sunt speciile mai tinere de torfă, după aceste urmeză cărbunele de pământ, cărbunele de petră și apoi antracitul. Porositatea, adeca starea nestrinsă, mărește arđiveritatea și grăbește arderea, până când prin starea compactă, mai puțin poroasă, se micșorează acești factori numiți.

Deci din cele de sus dise urmeză, că combustibile părți constitutive sunt în materialele de ars numai doue, adeca carboniul și idrogenul. Idrogenul, pe care îl eliberază mai nainte căldura de învelitura etrică a atomilor și a cărui volubilitate ajută foarte împreunarea aceluia cu oxigen, se desvoltă mai nainte pe suprafața materialului de ars, începându-se acolo arderea; ieră mai târziu, când se eliberază necontentit și imbulzește spre în afară din interiorul masei — împreunându-se la esteriorul masei cu oxigen — pân'atunci nutrește arderea, până când a ajuns și temperatura la acel grad, la care începe să arđă și carbonul mai constant. Până când se nutrește procesul arderii foarte preponderante de gasul idrogenic și de imbinările idrogenice desvoltate cu acela : pân'atunci decurge acea lângă un foc înflăcărât și lângă un lustru intensiv; însă îndată ce se impuținează idrogenul și arderea carbonului trece în preponderanță, de loc dispăre mai tare făcăra, dând loc focului jăratice.

Acea însușire a materialelor de ars : a arde ușor și în timp mai lung cu făcără : acesta însușire depinde deci numai dela cuprinsul idrogenului. Acele materii, cari sunt mai bogate în carbon, se aprind mai greu și arderea lor se împlinește numai lângă un jăratice. Prin urmare spre înfierbentarea obiectelor seu a vetrelor cu o suprafață mare sunt mai active materialele mai tinere, precum : torfa, seu lignitul, până când

spre încălzirea obiectelor cu suprafață mai mică se recomandă speciile mai bătrâne de cărbuni mineralici.

Desimea și mărimea flăcării depinde mai cu seamă dela acea cătățime a oxigenului, pe care o pretinde volumul combustibilelor gasuri dezvoltându-se spre arderea absolută, până când forma flăcării se decide de cursul aerului și de rapiditatea gasurilor dezvoltate.

Aerul necesar spre deardere se conduce în piro-tehnică seu cu ajutorința cursului de aer, seu prin aplicarea suflării mecanice, și adeca de aceea, ca se se pôtă provede interiorul materialelor de ars cu atât mai bine cu oxigen, adeca ca se fie arderea absolută. La această ardere dearde întregul carboniu al materialului ca acid carbonic (CO_2), ieră hidrogenul se preface în apă (H_2O), și numai neardiverile părți mineralice, adeca numai cenușa rămâne înapoi; prin urmare produsele arderei absolute sânt: acidul carbonic, apa și cenușa. Ieră decă ajunge la massa ardiveră numai puține seu rêu împărțite cătățimi de oxigen, apoi arderea devine neperfectă, și între produsele arderei se împreună încă și produse combustibile, cari posed — de după specia materialului de ars — diferite compozițiuni chimice și cari dau un fum acuzi mai întunecos, acuzi mai deschis. Mai la toți focularii se împlinesce, într'un grad mai mic seu mai mare, numai arderea neperfectă. Adecă materialele de ars ajung în coatingere cu aerul atmosferic numai la suprafață, unde apoi căldura dezvoltată prin arderea carboniului și a hidrogenului alungă corpurile gasice așa combustibile, ca și neardivere. Decă nu se amestecă aceste corpuri gasoforme cuivincios cu oxigen, seu decă aceste întrebuintează cu ocasiunea dezvoltării lor mai multă căldură, decăt cătă trebuie spre susținerea continuată a arderei respectivelor producturi, apoi acele ard numai parțial și așa nearse se rădică în sus, se respândesc în liberă atmosferă, se trag în sus spre coșul focalriului. Astfel de gasuri sânt între altele: oxid carbonic (CO), acid acetos ($\text{C}_2\text{H}_4\text{O}_2$) și diferitele specii de hidrogen carbonic, precum: naphthalin (C_{10}H_8), parafin, creosot ș. a.

Concluziunea din cele pân'acei dize deci e:

a) Că căldura, care o liferază materialele de ars, depinde dela specia arderei lor, căci cantitățile (în greutate) egale ale cărbunilor dau între una și aceeași împregiurare absolut arse calorii egale, apoi

b) că trebuie să se ia în considerare la întrebuintarea materialelor de ars: cuprinsul lor de carboniu, hidrogen, oxigen și de corpuri mineralice, din cari purcede cenușa; desimea și arsura absolută prin conducerea oxigenului în forma aerului atmosferic.

În fine nu va fi neinteresant a aninti și unele date practice referitoare la puterea încălzituri acestor corpuri combustibile!

Este o faptă pe deplin constatată, că un ore-care volum de lemn môle (plop, salcâ, teiu) dă mai puțină căldură decăt un volum egal de lemn tare (gorun, cer, ulm), și că lemnul uscat, fie acela môle ori tare, e cu mult mai bun decăt cel verde; tot d'odată șcim din practică, cumcă cărbunii de pētră sânt un mijloc de încălzit mai puternic, decăt cărbunii de pământ seu decăt turba ensași. Însă spre orientare mai acurată lăsăm să vorbescă aici unele date matematice pentru puterea încălzituri materialelor combustibile mai adeseori întrebuintate în economia casnică-tehnică, și adeca decă luăm ca basă puterea de căldură a lemnului bine uscat și decă o însemnâm pentru un ore-care pond, (d. e. kilogram) cu numerul 100, apoi căpētâm următoarele numere proporționale:

Lemn bine uscat	100
Cărbuni de lemn	252
Torfă săpată, aruncată	52

Torfă tescuită	104
Cărbuni de bruni	207
Cărbuni de pētră	241

Din această tabelă se vede deci, că d. e. cu 100 kilograme de torfă tescuită se rezultă atâta căldură, ca cu 104 kgr. de lemn; cu 100 kgr. de cărbuni de pētră atâta, cătă cu 241 kgr. de lemn uscat, 100 kgr. de torfă săpată relochează numai 52 kgr. de lemn. Însă precum e în general cunoscut — lemnul nu se socotește după pond, ci după mēsură cubică, de aceea se vedem valorile relative a materialelor combustibile reduse în valōrea de 1 cubicdecimetru de lemn.

Adecă 1 cubicdecimetru de lemn bine uscat de pin e egal cu:

54 kilogr. de ori ce fēl de lemn bine uscat,
26 > de cărbuni de pământ,
23 > > de pētră,
24 > > coacs,
104 > > torfă săpată,
52 > > tescuită, mai curată.

G. Pocrean.

Maria-Radna.

Ilustrațiunea din nr. prezintă înfățișează un orașel din Ungaria, comitatul Arad, vestit pentru că este un loc de rugă, unde credincioșii evlavioși peregrineză la Sta Mărie spre a-și cere ușurare prin rugăciuni.

Mănăstirea la care se face acest peregrinagiu se vede în mijlocul ilustrațiunii. Ea este a unor călugări catolici.

Maria-Radna e situată la malul drept al Mureșului, care desparte comitatul Arad de acela al Timișorului, și prin urmare Ungaria de Bănat.

Din colo de mal se află Lipova, cu numeroși industriași români. Giurul este mare parte românesc, restul se compune din șvabi, în Bănat din sērbi.

Tradițiunea dize, că la 27 aprilie 1768 și împēratul Iosif a vizitat mănăstirea această. Cu aceea ocașiune el ar fi dīs: „De n'aș fi împēratul Austriei, mi-ar plăcē să fiu gvardian în mănăstirea dela Maria-Radna.“

I. H.

E e h o.

— Iubita mea soție, trebuie să plec imediat, căci am fost chemat la un om în bolă periculōsă.

— Lasă-l, dragă, să mai trăiescă astăzi și rămâi acasă cu mine!

*

Băiatul ceteșce: Cinstiți femeile, căci ele sânt niște rose cereșci pe pământ.

Părintele: Nu așa tare, că te-a auđi mamă-ta, ș-atunci n'oiu mai putē-o mulțami.

*

Bărbatul: Draga mea soție, mâne va fi ziua ta onomastică. Va fi bine să frigi o găscă.

Femeia: Ce gândești! Găscă s'a scumpit fōrte. Nu e ca mai de mult; când m'ai luat de soție. Atunci ai căpētat ieftin o găscă.

*

La poliție.

— Așa dară, domnișōră, dta ești de părerea, că tinerul acela ța furat cēsornicul? Dar pentru ce?

— Pentru că s'a apropiat pré mult de mine

- De ce l'ai lăsat ?
— Am gândit, că vré să-mi facă carte.

*

- Ce relație este între țarul și supușii sei?
— Tocmai opusă celeia de mai de mult. Atunci se temeau supușii de țar, acuma se teme țarul de supușii sei.

Literatura si arte.

Stilul și Poetica. Așa se numește o lucrare didactică a dlui Iosif Tempea, profesor de limba română la gimnasiul din Lugos, apărută de curând. Această lucrare e destinată pentru elevii gimnasiali, și pentru aceia din școlile reale, civile și preparandiale. Prețul 95 cr.

Un document însemnat privitor la Români. După diarul engles „Atheneul“ s'a descoperit de curând un document grec d'o mare valoare istorică de către profesorul Vasilevski în „Biblioteca sinodică“ din Moscva. Acest document conține o descriere istorică a revoluțiunii Bulgarilor din 1040 contra Bizantinilor, scrisă de către un bărbat, care a fost martor ocular la cele petrecute. Autorul s'ocupă pe larg și despre Valahi, pe care i privește ca inițiatorii revoluțiunii bulgare; determinând cu precizie poziția lor geografică și rudenia lor de rasă cu Bessi, cari locuiau în țeri inaccesibile pe lângă Dunăre și Sau. Prin găsirea sus-numitului document istoric cestiunea despre origina Românilor despre cari au scris atâtea Rössler, Iurg ș'alții, va da loc pôte la noue și mai pozitive cercetări etnologice.

Revista științifică, întemeiată pentru vulgarizarea științelor naturale și fizice, după o esistență de douăzeci de ani, încetă să mai apară de ocamdata. Această revistă a fost redactată și în mare parte scrisă cu multă pricepere de academicii noștri dnii P. S. Aurelian și Gr. Ștefanescu. Și totuș cauza încetării este lipsa de abonați. Trist testimoniu este acesta pentru publicul nostru. O singură revistă pentru științele naturale și fizice, dar nici aceea să nu pôă subsistă?!

Tristețe lui Ovidiu. Tecstul după Rudolf Merkel, cu note române de I. Nădejde, a apărut la Iași în editura Dimitrie Daniel.

C e e n o u ?

Sciri personale. *Esc. Sa Miron Romanul*, arhiepiscopul și mitropolitul din Sibiu, a sântit la serbători o biserică în comuna Corna, la granița Bucovinei. — *Pr. Ssa Ioan Metian*, episcopul Aradului, a sosit pe serbători acasă la reședința sa, după ce a petrecut câteva săptămâni la Zerneșci în Transilvania. — *Di N. Crețulescu*, trimisul extraordinar al României la Petersburg, va reprezintă România la încoronarea țarului la Moscva; pentru acesta misiune estra-ordinarie guvernul acordă dlui Crețulescu 25,000 lei. — *Di dr. Dimitrie Selcelean* la 23 l. tr. a făcut în Budapesta censure de avocat, și se va aședă în orașul seu natal Caransebeș.

Hymen. *Di Teodor Oncea*, notar comunal în B. Lazuri, Biharia, ș-a încredințat de soție pe domnișora Ecaterina Vaida, fiica preotului Ioan Vaida din Husaseu în Biharia.

Dela Academie. În ședința penultimă a Academiei, dl D. Sturdza, președintele ei, declarăna că voiește a serbă după cum înțelege dsa ziua de 10/22 maiu, care are o mare însemnătate în istoria noastră, a dăruit muzeului național documentele găsite de dsa la Wiesbaden. Apoi dl D. Sturdza a făcut un studiu asupra armelor țării și sigiliilor domneșci.

Reuniunea femeilor române din Abrud pentru înființarea unei școle de fete în Abrud a ținut la 7 maiu adunare generală, funcționând ca președintă dna Ana Gall și ca secretar dl Alesandru Ciura. La această adunare luară parte 23 dămne, 7 domnișore și 16 bărbați. Antăiu s'a adus la cunoștință, că ministerul a aprobat statutele reuniunii; apoi se celi o scrisorie a dlui Alesandru Danciu, directorul Societății minerarie „Concordia“, prin care se face un dar reuniunii; starea cassei: 1465 fl. 60 cr. în obligațiuni și 26 fl. 52 cr. în bani gata. În fine biuroul se constituî definitiv, pe temelul statutelor aprobate, astfel: președintă dna Ana Gall, vice-președintă dna Ana Filip, cassiresă dna Ana Ivașcu, membre de comitet damele: Elena Adamoviciu, Iohana Băloș, Maria Vlad, Ana Lobonț, Florentina Ternovean, Rosa Pop, Iosefa Ciura, Ludmila Draia, Elena Bariț, Amalia Tobiasș din Abrud, ier din giur dămnele Eufemia Caiian, Elena Baișan; secretar dl Alesandru Ciura; bărbați de încredere dnii: Alesandru Filip, Ioan Gall, Dionisiu Adamoviciu și Alesandru Danciu. La finea ședinței mai multe persoane s'au înscris ca membre fundatôre.

Maialuri. Corul plugarilor români din Pecica-română, comitatul Arad, a dat a două și de Rosalii un concert în orașelul Nadlac, comitatul Cianad, cântând câteva piese în cvartet și declamând niște poesii. După concert a urmat danț și s'a jucat și Călușerul. Petrecerea a reeșit fôrte bine și a făcut o impresiune animatôre. — Junimea studiôsă dela gimnasiul superior din Blaș arangéză ași sâmbetă în 3 junie o petrecere de véră în „Bereul metropolitan“.

Un sculptor român în Italia. Diarul „Confederazione Latina“ din Roma publică un articol călduros despre un sculptor român, care studieză în Roma la renumitul artist Ettore Ferrari. Sculptorul român se numește Dimitrie Tronescu, salariat de ministerul de instrucțiune din România, studieză de cinci ani în Italia cu succes. Tronescu făcū mai multe lucrări pe cari le-a trâmisi ca dar muzeului din București; un bust fôrte frumos al seu, represintând o damă română, este păstrat în palatul legațiunii române dela Roma. Dl Tronescu a voit să-și încoroneze munca de cinci ani cu o statuă înăreță, înaltă de 2 metri și represintând pe România independentă. Opera a fost făcută în lut ș-apoi transformată în gyps. și sperăm că guvernul va încuragiă până la sfârșit această operă și va face ca să fie lucrată în marmură.

Congresul internațional literar s'a deschis la Roma în 21 maiu, sub președința lui Paolo Ferrari, autor comic italian. Cu această ocaziune s'au pronunțat mai multe discursuri. Dl Obedenar, delegat român, a șis: „Ca delegat al ministerului instrucțiunii publice al României, și ca cetățan al acelei colonii romane de la Dunăre, care fu în timp de 18 secole, sentinela cea mai înaintată a latinității în Oriinte, care fu o pârțică deslipită din Italia și pusă în calea hordelor barbare cari invadau lumea civilisată, eu salut metropola latinilor, și mulțamesc fôrte cordialmente ilustrului preșident dlui amendatore Paolo Ferrari și dlui duce Torlonia primarul marei cetăți, pentru urările de bună venire, frumôsele cuvinte și sentimentele de simpatie ce ambii esprimară represintanților literaturii străine“. Primarul Romei a relevat cu mare satisfacțiune, că delegatul României, al Spaniei și al Americii spaniole s'au declarat a fi quasi concetățeni ai Romanilor.

Societatea „Petru Maior“ a junimei române budapestane se crede datore a-și esprima profunda mulțămită pentru marimôsele contribuiri ale acelor PO. Domni, cari s'au îndurat a-i întinde ajutor material și în anul presinte, precum urméză: 1) Pe lista dlui colect. Vas. Oltean din Blaș: C. Papfalvi 3 fl., I. Fekete

3 fl., I. Antonelli 3 fl., M. Moldovan 3 fl., dr. I. Rațiu 2 fl., I. German 1 fl., B. Rațiu 2 fl., S. Nestor 50 cr., B. Oltean 1 fl., G. Vlassa 1 fl. Suma 18 fl. 50 cr. — 2) Lista dlui M. Kökényesdy din Bărczafalva: M. Kökényesdy 1 fl., Aurelia Ivascu 1 fl., M. Jurca 1 fl., I. Mărcăsiu 50 cr., S. Papp 1 fl., E. Kökényesdy 50 cr. Suma 5 fl. — 3) L. dlui Ieroteiu Beleş protosincol din Oradea-mare: Ieroteu Beleş 3 fl. Suma 3 fl. — 4) L. dlui V. Mandrean din Caransebeș: Il. Sa Ioan Popas, episcop 6 fl., Doda 5 fl., I. Musta 2 fl., I. Adam 1 fl., V. Mandrean 1 fl. Suma 15 fl. — 5) L. dlui I. Budințian din Boccea m. I. Budințian 3 fl., D. Antonescu 2 fl. 50 cr., I. Marcu 1 fl., L. Botoș 1 fl., I. Petric 1 fl., A. Costean 1 fl., V. Diaconoviciu 1 fl., M. Panaiot 1 fl. Suma 11 fl. 50 cr. — 6) Lista dlui D. Roman din Seliște: Ana Roman 2 fl. Suma 2 fl. — 7) Lista dlui P. Miulescu din Biserica-alba: I. Bauer 1 fl., I. Roșiu 1 fl., P. Miulescu 1 fl. Suma 3 fl. — 8) Lista dnei Luisa Sida din Șiria: L. Sida 2 fl., C. Aiudan 2 fl., A. Mera 1 fl., D. Gabor 2 fl., S. Ioanoviciu 50 cr., I. Szántó 20 cr., Hofbauer 1 fl. Suma 8 fl. 70 cr. — 9) Lista dlui M. Andreica din Câmpeni: I. Poruț 1 fl., I. Todea 50 cr., G. Decian 1 fl., G. Candrea 2 fl., P. Ioanette 1 fl., G. Morariu 50 cr. Suma 6 fl. — 10) Lista dlui dr. I. Nechita din Zilah: Dr. Nechita 5 fl., dr. I. Maniu 1 fl., V. Pop 1 fl. Suma 7 fl. — 11) Lista dlui dr. N. Calafariu din Seliște: Dr. N. Calafariu 1 fl. 10 cr., Bucur 50 cr., I. Duma 50 cr., A. Aulinescu 40 cr., D. Florian 50 cr., P. Comșa 50 cr. Suma 3 fl. 50 cr. — 12) Lista dlui V. Bogdan din N. Sz. Miklós: V. Bogdan 10 fl. — 13) Lista dlui V. Alesandrescu din Varadia: C. Traica 40 cr., A. Boran 1 fl., M. Veiszberger 50 cr., I. Alesandrescu 1 fl., G. Ținca 1 fl., I. Buzian 1 fl., P. Nioc 1 fl., P. Viant 1 fl., Csáky Pál 50 cr., Kelyenno 50 cr., N. Mioc 50 cr., A. Korb 50 cr., P. Fabian 20 cr., S. Mihailoviciu 1 fl., V. Branca 50 cr., C. Farca 50 cr., P. Sumanca 40 cr., V. Alesandrescu 50 cr. Suma 13 fl. 50 cr. (Finea va urm.)

A murit: *Eugenia Horvath*, fiica dlui Simeon Horvath, procuror r. în Deva. Despre repausata primim următoarele șire dela o amică a sa: Această drăgălașă ființă, crescută ca și o flăcăie între cele mai gingașe ingrigiri, a fost dotată cu calități frumoase. Inima ei bună, caracterul ei sincer și amabil i-a câștigat dragostea tuturor celor ce au cunoscut-o. Cruda marte a răpit-o însă din mijlocul nostru la 27 mai în juna etate de 18 ani, lăsând pe doișii sei părinți și amici în cea mai mare jale. Par că și acum o ved la pian executând marșul funebru de Chopin, una dintre piesele ei favorite, ca și când ar fi avut presimțire, că în scurt va muri. Sub degetuțele ei acesta piesă par că avea acorduri mai jalnice și omul vedea în fantasmă un coșciug acoperit cu cununi de flori și audia plânsul celor renași îndereți. Ah, durere, fantasia s'a prefăcut amară realitate. În coșciugul împodobit întrevădit fu dusă chiar scumpa Eugenia cu privirea dulce, ier plânsul audiat deveni tânguirea părinților ei. De acea dar ge-mea pianul când dânsa esecută pe el marșul funebru! Să-i fie memoria binecuvântată!

Logogri f

de *Georgina Popa*.

Din următoarele 21 de silabe:

a, tu, ur, a, mai, ni, e, sol, a, ni, la, li, pe, ri, sov, ve, a, ro, ia, ca, de: să se formeze 7 cuvinte ale

cărora litere inițiale, cetite de sus în jos; ieră cele finale cetite de jos în sus, să deie tot unul și același nume frumos purtat de mai multe dame române.

Cuvintele au următoarea însemnătate:

1) Un nume femeiesc. 2) Munți în Italia. 3) Un arbor, cu ramii cărui se încoronau în vechime invingătorii. 4) Părintele literaturii române. 5) O specie de beutură dulce. 6) O insulă în marea Caraibii. 7) Un opid în Rusia sudică.

Terminul de deslegare e 11 iunie. Ca totdeauna, și de asta-dată se va sortii o carte între deslegători.

Deslegarea ghiciturii numerice din nr. 18: „Câmpul libertății; Cap, Bariș, Maria, April, Riu, Italia, Calicul, Burete“.

Bine l'au deslegat dâmnenele și domnișorele: Elena Zacharia n. Daminescu, Emilia Onciu n. Ciavogșchi, Iconia Borca, Ecaterina Micu, Matilda Popa, Georgina Popa, Eufemia Duma, Maria Moise, Vilma Alesandru, Antonia Iernea n. Ciceronescu, Sofia Pavel, Iosela Mihali, Emilia Ciurdar n. Farcaș, Octavia Luca, Maria Pop și dnii G. M. Zanescu, Petru Valea, George Șandor, Ioachim Muntean, Ninivi, B. O. Popescu, Emilian Micu.

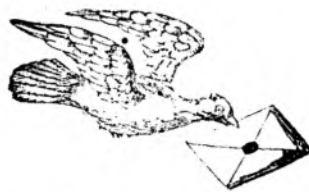
Premiul l'a câștigat dna Antonia Iernea n. Ciceronescu în Pappicâu.

Cuția publicului.

Cavalerii Noptii. Din mai multe părți se cere romanul „Cavalerii Noptii“, din care însă nu se mai află nici un exemplar la editura „Familiei“. Subscrisul posedă un exemplar complet, patru tomuri legate, ier al cincile broșat. De oră-ce am cetit romanul acesta, l'aș închinăbă bucuros pentru: „Istoria bisericească“ de Petru Maior. *E. M.* în Spatta per Lugos.

Panteonul Român, edițiune de lux cu 3 fl. se ofere de subsemnătură în schimb pentru vr'o carte istorica literarie. *E. M.* în Spatta per Lugos-Secuș.

Poșta Redacțiunii.

Cernauti. Durere! nu ve putem împlini cererea.

Dlul G. T. in Vienna. S'a trimis îndată ce ni-ați scris, ne mirăm, că nu l'ați primit. S'a espedat și a două oră.

Selbatsi modernii. I vom face loc cât mai curând. În viitor cereți să scrieți cu ortografia

adoptată de noi, căci corectarea ne costă timp mult.

Călindarul săptămânei.

Țiua sept.	st. v.	st. n.	Numele săvitorilor și sărbătorile.	Sorele resare	Sorele apune
Duminea	23	4	Păr. Mihail Mart.	3 48	8 8
Luni	24	5	Păr. Simeon.	3 48	8 9
Marți	25	6	Atr. afl. a cap. St. Ioan	3 48	8 10
Mereuri	26	7	Apost. Carp.	3 47	8 11
Joi	27	8	Muc. Terapont.	3 47	8 12
Vineri	28	9	Par. Nichita.	3 46	8 12
Sâmbeta	29	10	Cuv. M. Teodosiu.	3 46	8 13

La numărul presinte se alătură „Retractarea“ dlui V. Leșan.

Proprietar, redactor răspundător și editor: **IOSIF VULCAN.**

Cu tipariul lui Eugeniu Hollósy în Oradea-mare. Strada principală nr. 274.